Rapport Länsmuseet Gävleborg 2022:05

MAGASINSOMRÅDET PÅ ALDERHOLMEN

Uppdaterad inventering

Alderholmen
Gävle stad och kommun
Gävleborgs län
2021–2022

Ulrika Olsson

Slutrapport
Beställare: Plan och Bygg, Gävle kommun

LÄNSMUSEET
GÄVLEBORG

MAGASINSOMRÅDET PÅ ALDERHOLMEN

Uppdaterad inventering

Alderholmen
Gävle stad och kommun
Gävleborgs län
2021–2022

Rapport 2022:05
Ulrika Olsson

LÄNSMUSEET
GÄVLEBORG

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Rapporterna finns i PDF-format på www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:
Länsmuseet Gävleborg
Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle
www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2022
Omslagsbild: Magasinsbebyggelse utefter Norra Skeppsbron med vy in mot Första Magasinsgatan. Foto: Ulrika Olsson, Länsmuseet Gävleborg, 2021-12-15.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC BY, undantaget kartmaterial: ©Lantmäteriet, dnr I2018/00110.
ISSN 0281–3181
Tryck: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Administrativa uppgifter 4

Sammanfattning 5

Karta 6

Metod 6

Målsättning 6

Lagskydd enligt plan och bygglagen 7

Riksintresse för kulturmiljövården 7

Alderholmens historia 7

- Alderholmens utveckling fram till stadsbranden 1869 8
- Återuppförandet efter branden 10
- Alderholmen under 1900-talet 12
- Mot en ny stadsdel 13

Hantering av värdebärare vid renovering och ombyggnad 14

- Tak 15
- Fasader 15
- Fönster och portar 16
- Fasadtillägg 17
- Utomhusmiljö 18
- Lucktomt med byggrätt 18

Källor 19

Inventering av magasinen 2021 20

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Uppdragsgivare:	Plan och Bygg, Gävle kommun
Projektledare:	Göran Valtonen, Bylero, Gävle
Länsmuseets dnr:	2022–7/302
Projekttid:	december 2021-januari 2022
Fältinventering:	2021-12-15, 2021-12-30
Utförare:	Länsmuseet Gävleborg, Ulrika Olsson

SAMMANFATTNING

Alderholmen utgörs av en halvö och begränsas av Gavleån i söder, Holmkanalen, tidigare Lillån i norr och Fältskärsleden i väster. Alderholmens västra del har bevarad magasinsbebyggelse från slutet av 1800-talet, vilken speglar Gävle som handels- och sjöfartscentrum. Sedan hamnen flyttades ut till Fredriksskans 1905 minskade Alderholmens betydelse för sjöfarten och flera byggnader började nyttjas för nya ändamål. Efter att den inre hamnen definitivt stängde ner verksamheten 1992, utarmades också de östra delarna av Alderholmen helt på verksamheter. Under 1980-talet väcktes planer på att exploatera de yttre delarna av Alderholmen för bostäder. Planerna realiserades 2006, då de första etapperna av stadsdelen Gävle Strand började byggas. Exploateringen av stadsdelen har sedan dess fortskridit i flera etapper.

Bebyggelsen i området har inventerats vid flera tidigare tillfällen, senast 2004–2005. Resultatet av inventeringen finns sammanställt i rapporten *Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför förändrad användning?* Rapport nr 2005:01, från Länsmuseet Gävleborg. Inventeringen omfattade såväl magasinsbebyggelse som andra betydande byggnader i området, som till exempel brandstationen, före detta Hotell Baltic och kafferosteriet Gevalias tidiga byggnader. Magasinsbebyggelsen på Alderholmen hör till en av Gävles bäst bevarade kulturmiljöer och området ingår i Riksintresse för kulturmiljö, Gävle stad (K800).

Under hösten 2021 fick Länsmuseet Gävleborg i uppdrag att genomföra en inventering av magasinsbebyggelsen på Alderholmen. Inventeringen utförs som en del i planerna på att renovera allmän platsmark i området. Med inventeringen från 2005 som grund har fastigheternas beskrivningar och värdebärare setts över och i viss mån även justerats. Därtill har även vissa kapitel från den tidigare rapporten uppdaterats, omformats och fördjupats.

Varje inventerad fastighet presenteras på en inventeringsblankett framtagen av Livsmiljö Gävle. Inventeringsblanketterna finns sist i denna rapport. Uppdragsgivare är Gävle kommun, Plan och Bygg. Ulrika Olsson, byggnadsantikvarie på Länsmuseet Gävleborg har utfört arbetet under december 2021 och januari 2022.

KARTA

Figur 1. Den uppdaterade inventeringen av magasinsområdet berör fastigheter belägna inom den röda gränsen. Kartbilden är tillhandahållen av projektledaren.

METOD

Vissa delar av delarna i rapporten från 2005 har setts över och uppdaterats, detta gäller till exempel historiken för området, där stadsdelen Gävle Strand har vuxit fram sedan den inventeringen utfördes. Det samma gäller för ett av de avslutande kapitlen, *Hantering av värdebärare vid renovering och ombyggnad*, som har förtydligats och utvidgats genom fler underrubriker än tidigare.

Med den tidigare inventeringen som grund har magasinen inventerats på nytt. Arbetet har skett i fält och gäller endast fastigheternas exteriörer. Information om nuvarande ägare har tillhandahållits av uppdragsgivaren.

Varje inventerad fastighet presenteras på en inventeringsblankett framtagen av Livsmiljö Gävle. I denna metod att inventera används en tregradig skala för att precisera kulturhistorisk klass.

MÅLSÄTTNING

Syftet med den uppdaterade inventeringen är att den ska fungera som ett användbart underlag i prövning av lov, framtagande av nya detaljplaner och rådgivning.

LAGSKYDD ENLIGT PLAN OCH BYGGLAGEN

Magasinsområdet berörs av två äldre stadsplaner, upprättade med stöd av dåvarande byggnadslagen. Dessa stadsplaner gäller idag som detaljplaner. De flesta magasin ingår i stadsplanen KV.BRANDMANNEN, ST GEORGE M.FL., ALDERHOLMEN, från 1975. Magasinen längst österut ingår i stadsplanen KV. AMICITIA, BLEKET, STG 128F M.FL., ALDERHOLMEN, från 1973. All gatumark är idag i kommunal ägo.

Stadsplanerna anger hur byggnaderna får användas - *Handel*, samt vilken byggrätt de omfattas av. I de flesta fall utgörs byggrätten av befintlig byggnad vilket är lika med dess fastighet. Förutom det är alla magasinen betecknade med k vilket anger kulturreservat för befintlig bebyggelse.

Enligt den nuvarande Plan-och bygglagen och utifrån att området ingår i riksintresse-området för Gävle stad (K800) samt är ett utpekat kulturmiljöområde inom den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad, antagen 2009 av Kommunfullmäktige, utgör det ett särskilt värdefullt område enligt Plan- och bygglagens 8 kap 13§. Det innebär att de värden som finns i området inte får förvanskas.

Flertalet fastigheter, framför allt de äldre magasinen, omfattas också av detta generella skydd i Plan- och bygglagen.

Övriga byggnader omfattas av varsamhetskravet enligt Plan- och bygglagens 8 kap. 17§.

På bifogade byggnadsinventeringsblanketter finns en beskrivning av respektive byggnad samt vad som är utpekat som värdebärare för den. Det ger vägledning till vad som är värdefullt på byggnaden.

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖVÅRDEN

Magasinsbebyggelsen på Alderholmen ingår i Riksintresse för kulturmiljö, Gävle stad (K800). Idag karaktäriseras Alderholmen av de välbevarade hamnmagasinen som uppfördes i enlighet med rutnätsplanen efter stadsbranden 1869. Magasinsområdet har en unikt homogen karaktär med sina stora avlånga byggnadskroppar som står på rad. Länsstyrelsen Gävleborg tog 2015 fram ett kunskapsunderlag för riksintresset Gävle stad där ett antal värdebärare preciseras. De värdebärare som lyfts fram för området Alderholmen och Gavleåns inlopp och som är specifika för just magasinsområdet är:

- Rutnätsplan och kvartersindelning på Alderholmen som anpassats efter rutnätsplanen för staden. Anpassningen är till exempel avläsbar i de rombiska kvarteren och dito byggnaderna i de yttre delarna av området.
- Välbevarad magasinsbebyggelse från 1880-talet i tegel och puts med högre arkitektonisk ambition mot de större stråken som ån och Fältskärsleden.
- Enklare magasin av trä inne i magasinsområdet.
- De obebyggda breda stenskodda före detta hamnkajerna.
- Järnvägsräls i markbeläggning som visar på ursprunglig funktion.

ALDERHOLMENS HISTORIA

För att få en uppfattning om hur bebyggelsen och verksamheterna sett ut på Alderholmen genom historien ges en beskrivning av områdets utveckling.

Beskrivningen bygger till största del på historiken som presenterades vid den senaste inventeringen av området 2005: *Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför förändras användning?* Det sista avsnittet om Alderholmens historia, rörande nya stadsdelen Gävle Strand, är nytillkommet.

Alderholmens utveckling fram till stadsbranden 1869

Alderholmen var från början en ö vid Gavleåns utlopp i Inre fjärden. På den norra sidan löpte Lillån och på den södra sidan Gavleån. Lillåns inlopp låg ungefär vid nuvarande Frimurarlogen och rann vidare förbi Börshuset, över Centralplan och bort mot delen som idag kallas Holmkanalen och som sträcker sig söder om bostadsområdet Öster. Alderholmen omfattades längre tillbaka alltså av ett betydligt större område än vad vi idag förknippar den med.

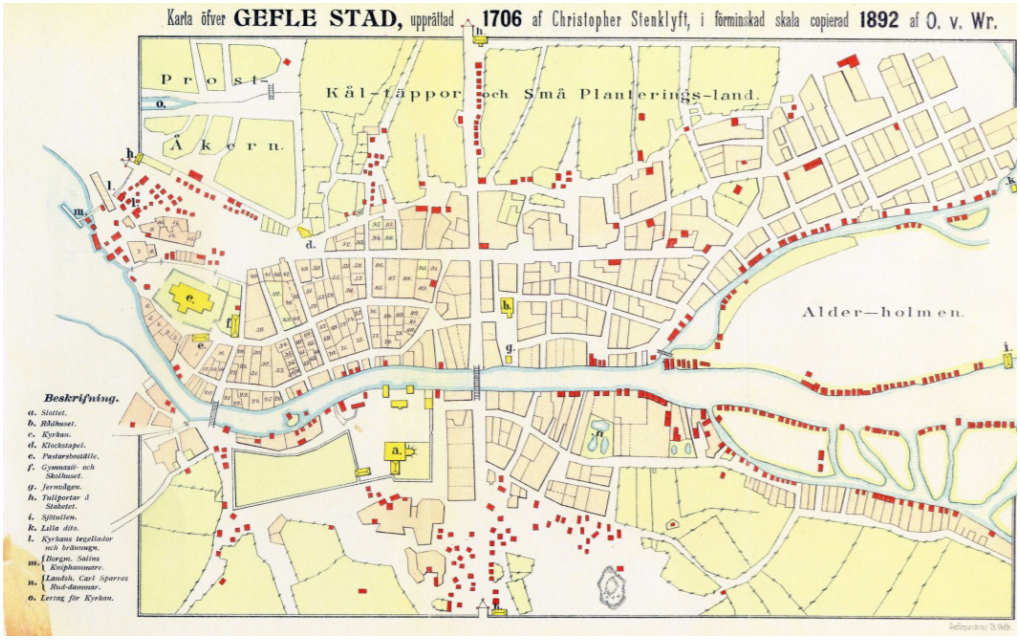

Figur 2. Karta upprättad över Gefle stad, 1706. På kartan syns hur Alderholmen vid tiden utgörs av en ö, avskild från staden genom Lillån. Karta nerladdad från Gävle kommunarkivs karttjänst.

Under 1600-talet påbörjades Alderholmens utveckling mot det handels- och sjöfartscentrum det senare blev. Holmen donerades 1622 till staden av kronan och snart börjar mängder av sjöbodar och magasin att växa upp utmed stränderna. Vid denna tid var fisket den dominerande näringen i staden, vilket kom att prägla Alderholmens bebyggelse.

Stadens handel var då hårt beskuren av det bottniska handelstvånget, som förbjöd alla städer vid Bottniska viken att driva handel söder om Stockholm. Skulle handel bedrivas söder om Stockholm var skeppen tvungna att gå in i Stockholm för att förtulla varorna. Den lilla handel som ändå bedrevs i Gävle hade sitt centrum vid torget nedanför rådhuset, där det även fanns en mindre järnvåg, några bodar och magasin.

Vid 1700-talets början hade järnframställningen expanderat kraftigt i Gästrikland och skeppningen av järn från Gävle hade kommit i gång på allvar. Christopher Polhem konstruerade en ny järnvåg som uppfördes 1706 på Alderholmens mellersta del, på

platsen där vi idag har busstorget. Järnvågen byggdes till under de följande decennierna och var vid mitten av 1700-talet den största och modernaste i landet.

Ungefär samtidigt som järnvågen byggdes, anlade staden en varvsplats på Alderholmens södra strand. Tidigare hade ett varv funnits på nuvarande Frimurarlogens tomt. Det nya varvet expanderade snabbt och byggde under mitten av 1700-talet stora oceangående fartyg. I samband med varvsnäringens uppsving anlades också ett flertal repslagarbanor och längs stränderna byggdes magasin och stolpbodar.

Att just Alderholmen kom att bli sjöfartens främsta utvecklingsområde berodde på dess fördelaktiga läge mellan inseglingsrännorna. Alderholmen sträckte sig långt in mot stadens centrum och fartyg kunde lasta och lossa varor med korta transportsträckor till marknadsplatserna i staden.

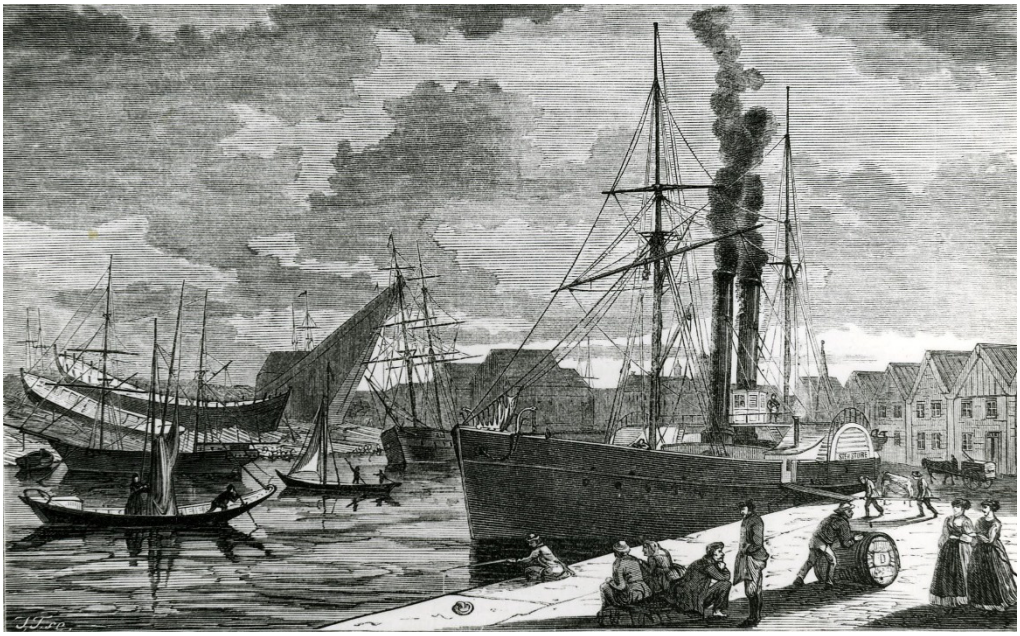

Figur 3. Trägravyr över inre hamnen innan 1869. Reportagebild från Ny illustrerad tidning. Ur Sjöhistoriska museets fotosamling på Digitalt Museum.

Efter att det bottniska handelstvånget avskaffades 1765 erhöll staden fullständig stapelrätt, vilket betydde en fri och obehindrad handel även med utlandet. Det är nu Gävle går sin verkliga storhetstid till mötes inom sjöfarten. Ytterligare ett varv anlades 1782 på Gavleåns södra sida och under 1790-talet är Gävle hamn den tredje största i riket, efter Stockholm och Göteborg. Norra varvet på Alderholmen når sin höjdpunkt under familjen Bångs ledning 1847–1869. Även rederinäringen utvecklas kraftigt under 1800-talet. Anläggandet av Gävle-Dala järnväg påbörjas 1855. Invigningen sker 1859 och vid samma tid står stationshuset vid slutdestination Alderholmen, färdigt.

Vid branden 1869 förstördes all bebyggelse på Alderholmens västra delar, inklusive järnvågen. Stationshuset kunde dock räddas från brandens lågor, liksom det intilliggande Hotell Fenix. Varven kom i viss utsträckning att återuppföras efter branden, men varken de eller rederierna kom att nå de dimensioner de hade haft före 1869. Vid 1900-talets början var varvsnäringen i Gävle i det närmaste utdöd.

Återuppförandet efter branden

Enligt den stadsplanekommitté som ansvarade för stadens utformning efter branden var Alderholmen av stor betydelse för staden. I den stadsplan som Nils Ericson utarbetade fick holmen i stort sett den bebyggelsestruktur den har idag. Alderholmen skulle fortsätta att utgöra centrum för handel och sjöfart och det första steget var att uppföra ett tullhus på Norra Skeppsbron år 1870. En ny järnvåg byggdes norr om Nyhamn.

År 1872 uppfördes första och andra radens magasin från ån räknat. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor. Eftersom första radens magasinsfasader vette mot ån hade de krav på sig om en representativ utformning och alla magasin i första raden uppfördes i tegel. Tegelmagasinen fick alla en likartad prägel, där romanska och gotiska former antyddes i tegelmurarna. De flesta av andra radens magasin uppfördes i timmer och i en stil som knöt an till äldre tiders magasinstyper. Fasaderna fick en enkel utformning med slät, rödfärgad träpanel och inklädda knutar. Magasinen, som enbart var avsedda som lagerlokaler, inrymde ett stort rum på varje våning och bjälklagen bars upp av murade pelare eller trästolpar. Ytterväggarna var försedda med järn- eller träluckor för in- och utlastning. Ovanför luckorna vid taket fanns hissanordningar och längs magasinens norra fasader gick järnvägsspår för godstransport med tåg.

Efter branden stensattes Gavleåns kajer och Lillån fick en ny, rätvinklig dragning likt dagens Holmkanal och vidare över dagens busstorg. Fiskarna kunde komma in från havet och lägga till med sina båtar här. Platsen fick namnet Hamntorget och kom att användas som salutorg. Här bedrevs både fisk- och grönsakshandel och torget kom med tiden därför att kallas för just Fisktorget.

Uppsala-Gävle järnväg anlades 1875 och för att bättre ansluta denna till den befintliga Gävle-Dalalinjen byggdes den nuvarande centralstationen 1875–1877. Stationshuset på Alderholmen övergavs men Alderholmen fortsatte att härbärgera järnvägens magasin, småindustrier och upplagsplatser för i huvudsak trävaror. Järnvägsspåren i området var fortsatt en viktig del för verksamheten här.

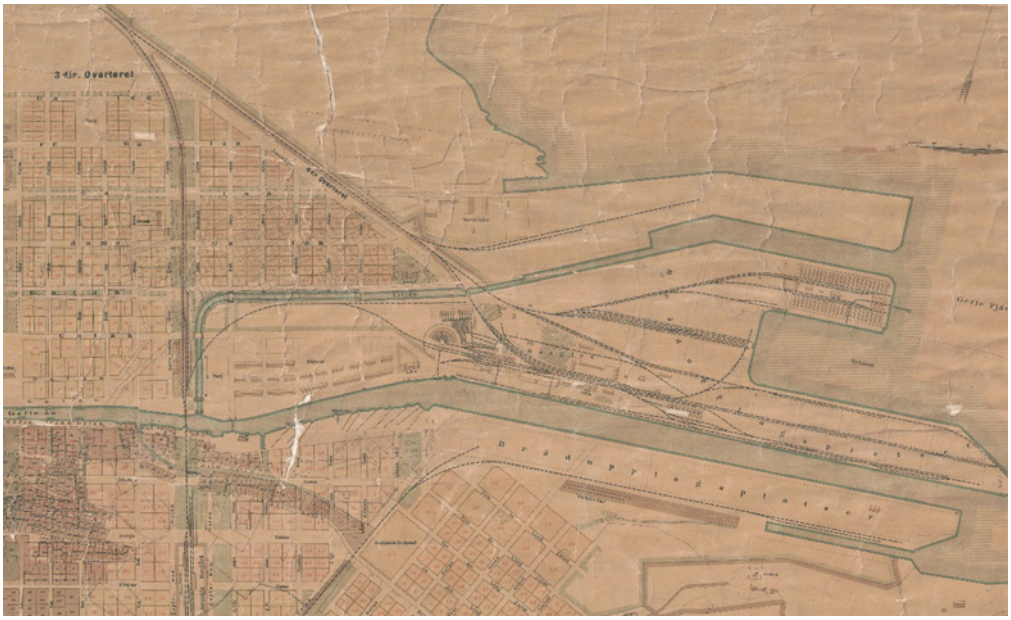

Figur 4. Beskuren karta över Gävle 1879. Här syns Lillåns nya dragning samt hur magasinsbebyggelsen på Alderholmen uppförts och planerats. Karta nerladdad från Gävle kommunarkivs karttjänst.

På 1890-talet uppfördes ett par putsade tegelmagasin i en tredje rad. På den östra delen av Alderholmen uppfördes även två tegelmagasin i tidstypisk 1890-talsarkitektur ritade av E. A. Hedin och N. Nordén. Dessa två magasin hade delvis en annan skala än de tidigare magasinen.

Figur 5. Vy mot Norra Skeppsbron och magasinen. Foto ur Länsmuseet Gävleborgs fotosamling, beteckning: XLM.U09140.

Under 1800-talet ökade grosshandeln alltmer vilket gjorde att Alderholmen behöll sin ställning som ett viktigt sjöhandelsområde även in på 1900-talet. Vid sekelskiftet hade handeln minskat något i förhållande till industrin i staden men fortfarande fanns 350 handelsfirmor. Handelsfirmornas import bestod mest av spannmål och kolonialvaror medan exporten i huvudsak utgjordes av träprodukter, metall och malm. Bland de största handelsfirmorna märktes vid sekelskiftet Engwall, Rettig, Kronberg och Hellberg. År 1909 startade Engwall och Hellberg ett kafferosteri i ett av magasinen. Detta rosteri fick 1913 namnet Gevalia.

Mellan 1862 och 1868 anlades Nyhamn vid Alderholmens östra del men redan vid slutet av 1800-talet blev hamnen, trots omfattande förbättringar, otillräcklig för de stora handelsfartygen. En utredning tillsattes för att utröna möjligheterna med en ny hamnanläggning. Snart bestämdes läget för den nya hamnen till Fredriksskans. En modern djuphamn med torrdocka och egen järnvägslinje från Inre hamnen invigdes i Fredriksskans 1905.

År 1881 tillsattes en kommitté i staden för att utreda frågan om stadens brandväsende och efter beslut i stadsfullmäktige 1885 uppfördes den nuvarande brandstationen 1891. Bakom ritningarna stod Ferdinand Boberg. Ferdinand Bobergs brandstation i Gävle har ansetts vara ett genombrottsverk och något av ett avsteg från historicismen inom arkitekturen. Byggnaden är nationellt och internationellt känd och ses numera som ett självklart studieobjekt för dagens arkitektstudenter.

Alderholmen under 1900-talet

I samband med att den nya hamnen anlades vid Fredriksskans 1905 minskade Alderholmens betydelse för sjöfarten. Flera magasin byggdes därför om till industri- och kontorslokaler. Under tiden 1900–1940 skedde bara nybebyggelse i mindre utsträckning. Detta rörde sig då om kompletterande bebyggelse på tidigare obebyggda tomter i området, främst i form av storskaliga magasin och kontorsbyggnader. Hotell Baltic byggdes som paradbyggnad mot Fisktorget år 1928. Byggnaden uppfördes i pampig tjugotalsklassicism efter ritningar av arkitekt Gunnar Wetterling, Gävles dåvarande stadsarkitekt.

Under 1940–1960-talen byggdes flera kontors- och industribyggnader på tidigare outnyttjad mark längs Lillån, där vi idag har Holmkanalen. Där kom Gevalias rosteri att dominera.

Efter att Lillåns dragning över Fisktorget hade lagts igen i början av 1950-talet, flyttade all torghandel över till Stortorget. 1970 flyttade stadens busstorg hit, från att tidigare ha legat på Stortorget. Delar av Lillån togs upp igen i samband med den senaste omdaningen av busstorget 2002. Vid den arkeologiska schaktningsövervakningen som utfördes inför omdaningen hittade länsmuseets arkeologer ett antal stolphål efter Christopher Polhems järnvåg. Som ett minne av järnvågen skapades konstverket i markstenen, av Birgitta Silfverhielm. Markeringarna visar var järnvågen låg.

Idag hör magasinsområdet på Alderholmen till ett av de bäst välbevarade områdena i Gävle. Områdets karaktär och tidigare användning är fortfarande väl avläsbar. Magasinsområdet har sedan planläggningen 1870 inte genomgått några större förändringar vad gäller kvarterens indelning och gatornas sträckning. De tidigare kullerstens- och gatstensbelagda gatorna har asfalterats, liksom kajerna. Fragment av den äldre markbeläggningen, inklusive tågrälsen, finns kvar på vissa håll. Lika så gör kraftiga järnringar utefter både norra och södra kajkanten, vilka vittnar om de stora fartygen som låg förtöjda här under hamneran. Under 1970-talet drogs Fältskärsleden precis väster om magasinsområdet. I och med trafikleden - idag en av de hårdast

trafikerade stadsnära lederna i Gävle - försvann mycket av de tidigare sambanden mellan magasinsområdet och dagens busstorg, tidigare Fisktorget. Idag menar förmodligen de flesta Gävlebor att Alderholmen tar sin början först på östra sidan av Fältskärsleden, där magasinen tar vid.

Av magasinsbyggnaderna inrymmer numer knappt hälften fortfarande lagerlokaler medan resten mer eller mindre fullständigt byggts om till kontor. Den största omvandlingen till kontor skedde på 1920- och 1930-talen. I vissa fall förstorades de små och symmetriskt placerade fönstergluggarna, dock med ett bibehållande av fönsteröppningarnas utformning. Nya öppningar byggdes många gånger rundbågiga upptill och försågs med spröjsade fönsterbågar. På så sätt bibehölls fasadernas symmetri och formspråk. Andra ombyggnader gjordes mer brutala. Byggnaders formspråk förvanskades då nya fönsteröppningar gavs en helt avvikande utformning och placering. Ett par av magasinen har totalförstörts i bränder och i området finns enstaka magasinsliknande byggnader som uppfördes så sent som under 1970-talet.

Mot en ny stadsdel

Användningen av järnvägsspåren på Alderholmen upphörde under 1980-talet då planerna på en ny stadsdel i områdets östra delar tog fart. De verksamheter och småindustrier som var etablerade i området flyttades till andra delar i staden och sanering av marken påbörjades. Först 2006 skedde byggstarten. Det nya bostadsområdet gavs namnet Gävle Strand. Exploateringen startade ett hundratal meter öster om magasinsområdet, för att genom åren växa med flera nya etapper österut. Gävle Strand växer fortfarande idag. Byggnaderna inom stadsdelen består till största del av relativt låga flerbostadshus och stadsradhus. Området domineras av ljusa fasader med glasade partier. Här finns också landmärket Fullriggaren, som sticker ut i området genom sina tretton våningar.

Infart till Gävle Strand sker framför allt via Norra Skeppsbron men också via Alderholmsbron som sträcker sig mellan Södra och Norra Skeppsbron. På den öppna ytan mellan magasinsområdet och bostadshusen skapades en grönyta som även rymmer bland annat basketplan, skate-del och lekplats. En nyupptagen kanal löper genom bostads- och grönområdet. Under slutet av 2010-talet uppfördes Tullhuset, på en från början anvisad byggrätt utefter ån, relativt nära första radens magasin. Tullhuset består av en lågdel närmast magasinsområdet och en högdel mot Gävle Strand.

HANTERING AV VÄRDEBÄRARE VID RENOVERING OCH OMBYGGNAD

Syftet med kapitlet är att det ska utgöra ett vägledande underlag vid framtida renoverings- och ombyggnadsprojekt i området. Genom att beakta byggnadernas och utomhusmiljöns värdebärare skapas de bästa förutsättningarna till att områdets kulturvärden bibehålls.

På Gävle Strand finns förutom bostäder också en mängd arbetsplatser, vilket har medfört en ökad person- och bilgenomströmning genom magasinsområdet. Området bör ses som en självklar och värdefull resurs när det kommer till att knyta ihop centrala Gävle med Gävle Strand. På södra sidan Gavleån pågår exploatering på den så kallade Godistomten, området för Ahlgrens tidigare industrier, samt på den intilliggande Philipsontomten. Under sommaren 2020 antogs den fördjupade översiktsplanen för Norra Brynäs. Planen ger uttryck för den politiska viljan och inriktningen att utveckla Norra Brynäs. Alderholmen, Gävle Strand, Södra Skeppsbron och Norra Brynäs ingår med andra ord i ett stort område som genom satsningar sannolikt kommer att genomgå förnyelse inom närtid. Eftersom Gävles tidiga hamnhistoria fortfarande är avläsbar på Alderholmen är det oerhört viktigt att de värden som finns bevarade i magasinsområdet förvaltas väl så att området på så vis kan få fortsätta att minna om Gävles storhet som hamnstad.

Enligt gällande detaljplaner är bostäder inte tillåtna i magasinen. För att kunna inrymma nya verksamheter i magasinen kommer förmodligen vissa ombyggnationer att krävas. Det är dock mycket viktigt att väga intresset av nya verksamheter - och hur miljöerna för dessa i så fall kan utformas - mot kulturhistoriska intressen. Inom området finns flera bra exempel från sen tid, där nya glaspartier monterats i öppningar som tidigare varit stängda med trä- eller plåtluckor. Luckorna har bevarats och ställts upp i öppet läge.

Ändrad användning av magasinen kan medföra även andra önskemål om förändringar av exteriörer. Den uppdaterade inventeringen med precisering av värdebärare, kommer att utgöra ett viktigt kunskapsunderlag inför framtida frågeställningar. I flera av magasinen skedde dock en del förändringar redan under mitten av 1900-talet. Det var under en tid då den här typen av bebyggelse inte tillmättes något specifikt värde.

Magasinens framsidor är vända mot söder och Gavleån. De äldsta magasinen som är belägna efter Norra Skeppsbron är uppförda i representativ stil i tegel med gotiska stildrag. Sett från söder utgör magasinen på Alderholmen idag en av Gävles få riktigt tydliga byggnadssiluetter. Ovarsamma förändringar av denna siluett riskerar att skada kulturvärdena. Magasinens norrsidor däremot, har varit baksidor och på dessa sidor har därför inte omsorgen om arkitektoniska detaljer varit lika hög. Förändringar av norrsidorna kan därför i högre grad accepteras. Naturligtvis ska ändringar och eventuella tillägg mot norr också utformas med mycket hög ambitionsnivå. Det är viktigt att komma ihåg att de flesta exteriöra arbeten inom magasinsområdet, såväl renoverings- som ombyggnadsarbeten, kräver bygglov.

Tak

Samtliga inventerade magasin har taktäckning av plåt; falsad skiv- eller bandtäckning. Plåtkulör varierar men svarta tak tycks vara något mer frekventa än röda. Från början var magasinens vindar oinredda, varför takfallen var helt obrutna. Då nya verksamheter blev aktuella i vissa av magasinen under 1900-talet försågs de med takfönster och i vissa fall även med takkupor.

Om vindar ska inredas bör frågor kring ljusinsläpp i första hand lösas genom att inlastningsluckor ersätts med fönster samt genom takfönster på de norra takfallen. Takkupor och andra förändringar av takfallen, som till exempel takterrasser, skulle förändra magasinens uttryck radikalt och därmed också förvanska kulturvärdena. Förändringar i taklandskapen mot söder bör helt undvikas, då denna siluett är väl synlig.

Fasader

Ursprungliga fasadmaterial ska värnas, liksom fasadkulörer. Vid renoveringar av fasader är det därför viktigt att låta utföra kulördokumentation på magasin med putsade fasader eller på träpanel som inte är målad med röd slamfärg. De kulörer som finns idag har förmodligen till stor del historisk relevans, men samtidigt kan vi inte utesluta att kulörer kan ha förändrats något vid fasadrenoveringar genom åren. Kvarteret S:t Brita, Alderholmen 34:2, 34:3 utgör den enda panelklädda byggnaden där panelen är hyvlad och målad i oljefärg. Där är det viktigt att både ytstruktur och färg- och kulörtyp beaktas vid framtida exteriöra renoveringar. Tegelfasader ska renoveras med likvärdigt tegel om skador uppstår.

Figur 6. Alderholmen 34:2, Alderholmen 34:3 på Första Magasinsgatan 11 är det enda magasinet i området som har en hyvlad panel som är målad med oljefärg. Här bör både panel- och färgtyp värnas. Foto: Ulrika Olsson, 2021-12-30.

Fönster och portar

Nya fönster- och portupptagningar bör inte göras i lägen där det inte finns eller tidigare har funnits inlastningsluckor, fönster, fönstergluggar, blindfönster eller portar. Vidgning av öppningar bör undvikas. Tidig symmetri, dimensioner och placering ska värnas. Luckor ska bevaras i öppet läge då fönsterpartier monteras i dess tidigare läge. Tidiga fönsterbågar i trä bör så långt det är möjligt renoveras. I de fall verksamheten kräver det, kan dessa bågar kompletteras med innerbåge med energi- och/eller bullerdämpande glas.

Kvarteret Hoppet, Alderholmen 24:3, 24:5, utgör ett exempel där 1930-talets renovering till stor del slog sönder fasadernas symmetri. Vid tiden byggdes magasinet om för att rymma kontorsverksamhet och flera ursprungliga små fönstergluggar vidgades till fönsterpartier med två till fyra lufters bredd, förändringar som inneburit att avläsbarheten i byggnadens tidiga formspråk och funktion numer inte är tydlig.

Figur 7. Under 1930-talet byggdes fastigheten Alderholmen 24:3, Alderholmen 24:5 om för att rymma kontorsverksamhet och i samband med det togs en mängd fönster upp i nya lägen samt i vidgade lägen för ursprungliga fönster. Detta innebär att mycket av den ursprungliga arkitektoniska tanken idag är svår att avläsa. Foto: Ulrika Olsson, 2021-12-15.

Det finns också goda exempel på hur dagsljusinsläpp har ordnats vid ombyggnation av magasin för nya verksamheter. I dessa fall har ljusinsläpp skapats genom nya fönster- och portpartier i tidigare öppningar, utan att öppningarnas form har förändrats. Kvarteret Bleket, Alderholmen 14:2, nummer 19, utgör ett sentida gott exempel på hur dagsljusfrågorna har kunnat lösas. För att tydligt redovisa byggnadens tidiga funktion som magasin har ursprungliga luckor ställts upp i öppet läge och de nya fönsterpartierna har utformats med en hel ruta, så att öppningen innanför de uppställda luckorna läses som just en hel öppning. Fönsterbågarna har hållits i en förhållandevis nätt dimension och i en mörk kulör i likhet med karmarna. Även nya portpartier i fastigheten har utformats till stor del med glasade ytor.

Figur 8. Alderholmen 14:2 på Första Magasinsgatan 19, byggdes 2013 om för nya funktioner och i samband med det monterades nya fönsterbågar i tidigare luckpartier. Luckorna är uppställda och de nya glasade partierna läses mycket som just hela öppningar. Foto: Ulrika Olsson, 2021-12-15.

Vad gäller entrépartier finns i området en variation av äldre traditionella träportar; mörkt målade samt moderna portpartier i aluminium. För att bibehålla karaktären i området är det positivt om utformningen med indragna entrépartier kan behållas.

Flera av magasinen rymmer idag verksamheter där brandskyddskrav ställs, bland annat genom utrymningstrappor. Dessa är i samtliga fall placerade på de norra fasaderna. Den typen av tillägg bör aldrig placeras på de södra sidorna.

Fasadtillägg

I händelse att magasin i framtiden får ändrad användning kommer sannolikt frågor om olika typer av fasadtillägg att ställas. Det kan vara tillägg som uteservering, tillgänglighetsramp, utrymningstrappa och möjligen även skärmtak. För alla typer av fasadtillägg av typen ovan krävs bygglov.

Det är angeläget att det tas fram ett program för hur olika typer av fasadtillägg kan utformas. Förslagen bör arbetas fram av en arkitekt med erfarenhet från liknande uppdrag i likvärdiga äldre miljöer. Det är viktigt att volymer blir samstämmiga i ytor för uteserveringar, liksom lutning på eventuella tak. Ytor för uteserveringar kan gärna sträcka sig efter en byggnads hela långsida, för att på så vis minna om äldre tiders lastkajer. Däremot bör de inte göras alltför djupa.

På magasinen med tegel- eller putsade fasader kan uteserveringar utformas med stommar av metall, medan uteserveringar på magasin med träfasader med fördel bör utformas med stommar av trä. Det är där viktigt att dimensioner inte blir för grova och ej heller ges dekorativ form som till exempel olika typer av svarvning. Allt trä bör målas i förslagsvis samma kulör som fasaden har. Målas delarna ut i vitt riskerar

de att i allt för hög grad likna moderna altaner i villaområden. Tryckimpregnerat virke bör undvikas annat än i golvmaterial.

Fastighetsgränserna inom magasinsområdet går i de flesta fall vid fasadgräns och all gatumark inom området är kommunal ägo. Det innebär att det inte finns några byggrätter för tillbyggnader, vilket gör att det krävs markupplåtelseavtal för att kunna genomföra sådana. Förutom markupplåtelseavtal krävs också bygglov. Tillbyggnad definieras i Plan- och bygglagen, PBL, som en ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym.

Utomhusmiljö

Utomhusmiljön utgör en viktig del av den enhetliga miljön i magasinsområdet på Alderholmen. Historiskt sett har det krävts plana markytor kring magasinen för uppställning av gods och transport. Marken är i hela området fortfarande relativt plan utan förhöjda och markerade trottoarer. Undantaget är upphöjda trottoarer längs Norra Skeppsbron. På vissa ställen är järnvägsspåren fortfarande synlig i marken och ligger i nivå med de asfalterade ytorna. Spåren bidrar till pedagogiska värden eftersom de berättar en del om hur området och magasinen användes längre tillbaka.

Eftersom området längre tillbaka var ett uttalat arbetsområde och markytorna behövdes för transporter och lagring fanns det heller ingen egentlig växtlighet här. Det karga och flacka bidrar mycket till att området har behållit sin karaktär som hamn- och industriområde och nyplanteringar bör därför undvikas. Omläggningen av Norra Skeppsbron till gata har dock inneburit att magasinsområdet har avskärmats från Gavleån något. Vid Norra Skeppsbron, som tidigare användes för lastning- och lossningsytor, finns inte mer än kajerna kvar som ger en hamnkaraktär.

Eventuella framtida markering av gång- respektive körfält bör inte markeras med olika höjdnivåer. Markytor ska förses med ett så enhetligt och så enkelt material som möjligt. Även gatubelysning ska hållas enkel utan utsmyckande detaljer. Så kallad linjebelysning är att föredra framför belysning på stolpar. Med linjebelysning avses belysning som är monterad i vajer från fasad på byggnader belägna på varsin sida gata som ska lysas upp.

I mitten av områdets norra del finns två tomter som är obebyggda, Alderholmen 16:1 och Alderholmen 16:2. Båda tomterna är i kommunal ägo. Endast Alderholmen 16:1 har en byggrätt. Tomternas läge, i utkanten av magasinsområdet, möjliggör ett anläggande av en så kallad pocketpark på platsen.

Lucktomt med byggrätt

Alderholmen 20:2 består av en lucktomt med en byggrätt. Om tomten ska bebyggas i framtiden bör det ske med hög ambitionsnivå och i en stil som knyter an till omkringliggande magasinsbebyggelse. Den nya byggnaden ska anpassas till såväl form som dimensioner. Takfot och nockhöjd ska överensstämma med intilliggande byggnader. Takfoten kan vara obruten men också förses med uppskjutande frontespiser, likt magasinens delar med de högst belägna inlastningsluckorna.

Byggnaden kan uppföras i trä med panelklädd fasad eller murad med putsad fasad. Tegel kan också accepteras. Kulörval för träfasad kan med fördel vara röd slamfärg, likt flera omkringliggande fastigheter. Putsad fasad bör hållas relativt slät och i dov kulör som till exempel ockra eller mörkt tegelröd. Allt för ljust putsade fasader bör undvikas.

Fönstersättningar bör vara symmetriska och fönsteröppningarna bör ha högrest form. Fönstren bör vara placerade rakt ovanför varandra och avslutas mot markplan genom ett entréparti. Gavelfasaden bör inte förses med fler än två fönster i bredd per våningsplan.

KÄLLOR

Boox, L. Wirdby, K. *Alderholmen och Amicitia – hur kan de kulturhistoriska värdena berika ett område som står inför förändrad användning?* Etapp 1, Alderholmens äldre bebyggelse. Kulturhistorisk inventering. Rapport Länsmuseet Gävleborg, 2005:01

Muntligen: Lena Boox, Kommunantikvarie Gävle kommun

INVENTERING AV MAGASINEN 2021

Resultatet från inventeringen presenteras i detta avsnitt. I tabellen nedan presenteras de inventerade magasinen överskådligt med fastighetsbeteckning, kvartersnamn samt respektive värdeklass. Därefter följer samtliga inventeringsblanketter i samma ordning som fastigheterna presenteras i tabellen. Numreringen av tabellerna är satt av projektledaren och framgår av kartan nedan.

Inventeringsblanketten som använts i detta uppdrag är framtagen av Livsmiljö Gävle och har använts i byggnadsinventeringar sedan första halvan av 2010-talet. I denna metod att inventera används en tregradig skala för att precisera kulturhistorisk klass:

- Kulturhistorisk klass 1: S*ynnerligen märkliga byggnader* som kan vara av byggnadsminnesklass med hänvisning till bland annat Kulturmiljölagens 2 kap.
- Kulturhistoriskt klass 2: *Särskilt värdefulla byggnader* enligt Plan- och bygglagen 8 kap. 13 §. Här råder förbud mot förvanskning av de kulturvärden, värdebärare, som gör att byggnaden är särskilt värdefull.
- Kulturhistorisk klass 3: *Värdefull* byggnad enligt Plan- och bygglagen 8 kap. 17 §. Eventuella ändringar inom denna klass ska utföras varsamt så att hänsyn tas till byggnadens karaktärsdrag, värdebärare.

Urvalskriterierna följer Boverkets vägledning till hur byggnader ska klassificeras. Det finns ingen fastighet inom magasinsområdet som hör till klass 1. De flesta hör till klass 2. Några i sen tid uppförda magasin har klassificerats till 3. Löptexten i rutan ”Motivering” är i stort sett samstämmig för samtliga inventerade magasin och finns med för att på ett kortfattat vis sätta magasinen i ett historiskt sammanhang. Därefter följer två faktarutor på blanketten. Den första beskriver fastigheten - dess form och enskilda byggnadsdelar - för att därefter precisera vilka av dessa delar som utgör så kallade värdebärare. I den sista faktarutan presenteras basfakta som till exempel fastighetsbeteckning, byggår, eventuella ombyggnadsår, ursprunglig och nuvarande användning samt fastighetsägare. Informationen kring fastighetsägare är tillhandahållen av uppdragsgivaren.

Figur 9. Karta med numrerade fastigheter. Kartan är tillhandahållen av projektledaren.

Nr på kartan	Fastighetsbeteckning	Kvartersnamn	Värdeklass
1	Alderholmen 18:1	S:t George	2
2	Alderholmen 19:2	Järnvågen	3
3	Alderholmen 19:3	Järnvågen	2
4	Alderholmen 26:1	Freden	2
5	Alderholmen 25:4	Tre Bröder	2
6	Alderholmen 20:1, hus A	Enigheten	2
6	Alderholmen 20:1, hus B	Enigheten	3
7	Alderholmen 20:2, lucktomt	Enigheten	Behandlas under kapitlet *Hantering av värdebärare vid renovering och ombyggnad*
8, 9	Alderholmen 17:3, 17:2	S:t Anna	2
10, 11	Alderholmen 24:3, 24:5	Hoppet	2
12	Alderholmen 21:1, hus A	S:t Brita	3
13, 14	Alderholmen 34:2, 34:3	S:t Brita	2
15	Alderholmen 15:2, nr 13	Turken	2
15	Alderholmen 15:2, nr 15	Turken	2
16	Alderholmen 23:1	Kletus	2
17	Alderholmen 14:2, nr 17	Bleket	2
17	Alderholmen 14:2, nr 19	Bleket	2
18, 19, 20	Alderholmen 22:3, 22:4, 22:5	Amicitia	2

Alderholmen 18:1	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Hela fastigheten renoverades 1969 sedan en våldsam brand ödelagt västra delen mot Hamntorget. Kallas för ”Krogströms Minne” efter en av dess senare ägare, T. H. Krogström.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Långsträckt rektangulär byggnadskropp med sadeltak, en centralt belägen uppskjutande frontespis på vardera takfallet.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med svart plåt i bandformat, mittfrontespis på båda långsidorna. Plåtklädda takkupor med välvd överdel. Plåtklädda skorstenar och huvar.	Trots sentida takkupor och huvar är karaktären välbevarad.
Fönster	Symmetriskt placerade, bruna träbågar med spröjs och mittpost, sidohängda. Mindre hela bågar med spröjs. Både med rak och välvd överdel.	Ja.
Entréer, portar	Indragna portar och portar i liv med fasad, brun el. grå aluminium. Vita plåtportar.	Placeringar, dock ej typ.
Fasad	Ljusbeige puts med enkla fasadutsmyckningar som t ex lisener, våningsband och kreneleringar. Något mörkare beige puts i bottenvåningens rusticering. Centralt placerad frontespis på båda långsidorna. Kraftigt markerade plåtinklädda fönsterbleck. Markerade Utrymningstrappor i aluminium på östra gaveln.	Ja.
Grund	Grå spritputs.	Ja.
Övrigt	Lastkaj med skyddande tak över hela byggnadens bredd på östra gaveln.	Nej.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 18:1
Adress	Andra Magasinsgatan 1
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	S:t Georg
Arkitekt	G. N. Runer
Byggnadsår	1880
Ombyggnadsår	1899, 1916, 1923 (kontor) 1969 (brand), 1977 (lastkaj)
Antal våningar	3,5 + källare
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Främst kontor
Ägare	Diös Fastigheter AB

TH. KROKSTRÖMS MINNE
P
P
Bla biljett
216

BARINGO

Alderholmen 19:2	

Kulturhistorisk klass	**3**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Alderholmen 19:2 uppfördes 1976 efter att en förödande brand ödelagt det tidigare trämagasinet från 1870-talet. Anpassat till volym, form och material.

Kulturhistoriskt värde	Samhällshistoriskt värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med mörkt grå falsad plåt i bandformat. Plåtklädda takkupor mot både norr och söder.	Ja.
Fönster	Bruna hela bågar i aluminium, symmetriskt placerade. Höga glasade partier på vindsplan mot öster.	Nej.
Entréer, portar	Bruna aluminiumportar, entrétak.	Nej.
Fasad	Rött tegel med dekorationer som lisener och indelning i fasadfält. Utrymningstrappa med balkongavsatser i aluminium på den östra gaveln.	Ja, knyter an till den äldre tegelarkitekturen i området. Ej utrymningstrappa.
Grund	Låg grå putsad.	Ja.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 19:2
Adress	Första Magasinsgatan 1
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Järnvågen
Arkitekt	Beskow-Nielssen
Byggnadsår	1976
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Kontor
Nuvarande funktion	Kontor
Ägare	Diös Fastigheter AB

REAL

Alderholmen 19:3	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former, de bakomliggande fick enklare utformning. Alderholmen 19:3 ritades av G. N. Runer 1876.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med mörkt grå falsad plåt. Plåtinklädda huvar.	Ja. Ej huvar.
Fönster	Röda hela bågar med välvd överkant, röda spröjsade bågar med mittpost, sidohängda med välvd överkant. Sentida breda bågar i putsade gavelpartier.	Ja, trots moderna fönster bibehållen karaktär.
Entréer, portar	Bruna aluminiumportar, svarta plåtportar i uppställt läge.	Ja, svarta plåtportar.
Fasad	Rött tegel med dekorationer, t ex lisener, indelning i fasadfält och viss mönstermurning. Murade dekorationer över fönsteröppningar. Ofärgade putsomfattningar kring portar, ofärgad puts i gavelpartiernas mitt.	Ja.
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Bjälkar för inlastning kvar på gavlarna.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 19:3
Adress	Första Magasinsgatan 3
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Järnvågen
Arkitekt	G.N Runer
Byggnadsår	1876
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3,5 + källare
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Kontor
Ägare	Diös Fastigheter AB

3

Alderholmen 26:1	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 26:1 är det första magasinet som uppfördes.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med uppskjutande frontespiser.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med skivfalsad svart plåt. Fyra frontespiser på vartdera takfallet. Några takfönster mot norr. Plåtinklädda skorstenar.	Trots takfönster mot norr bibehållen tidstypisk karaktär.
Fönster	Symmetriskt fördelade över fasaden. Bågformad eller rak överdel, bruna träbågar, sidohängda med mittpost. Även småspröjsade i trä, sidohängda med mittpost.	Flera fönster i nya öppningar/vidgade öppningar, jmf med ursprunglig utformning. Material.
Entréer, portar	Indragna portar i trä och i aluminium. Träportar med spröjsade glaspartier. Vissa ursprungliga portöppningar är stängda genom bruna plåtportar. Trappsteg i granit. Sentida ramp mot Norra Skeppsbron.	Ja, trä och plåt.
Fasad	Rött tegel med dekorationer, t ex lisener, indelning i fasadfält och kreneleringar. Rosa spritputs på västra gaveln i bottenplan. Gjutna dekorer över fönstren på gavlarnas vindar. Synliga ankarjärn på gavlarna.	Ja. (Ej rosa spritputs.)
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 26:1
Adress	Norra Skeppsbron 1
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Freden
Arkitekt	E.N. Söderberg
Byggnadsår	Ritning 1870
Ombyggnadsår	1896, 1926, 1934
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Kontor, restaurang
Ägare	Skeppsmagasinet AB

VARJE TISDAG
5% RABATT
coop

Klart vi kan!

HIRA

P
automat P
KWH 316

Alderholmen 25:4	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån för stadens större köpmän och grosshandelsfirmor. Magasinen byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med fyra uppskjutande risaliter på vardera långsidan.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med skivfalsad svart plåt. Fyra frontespiser på vartdera takfallet. Mot norr plåtklädd överbyggnad på en frontespis.	Ja. (ej överbyggnad)
Fönster	Symmetriskt fördelade över fasaden, två i par. Rak överdel/välvd överdel, bruna spröjsade träbågar, sidohängda med mittpost. Vissa utan spröjs med mittpost. Småspröjsade i trä.	Ja.
Entréer, portar	Indragna portar i trä, bruna och fernissade. Träportar med spröjsade glaspartier. Vissa ursprungliga portöppningar är stängda genom bruna plåtportar. Bruna plåtluckor. Trappsteg i granit. Sentida ramp mot Norra Skeppsbron.	Ja. Vissa ursprungliga öppningar är dock ersatta med fönster eller igenmurade. Ej ramp.
Fasad	Rött tegel med dekorationer, t ex lisener, frontespiser, indelning i fasadfält och kreneleringar. Kreneleringar är putsade. Gjutna dekorationer över gavlarnas fönster. Två av fasadpartierna under frontespiserna på vardera långsidan är brunmålade. Synliga ankarjärn på gavlarna.	Ja.
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 25:4
Adress	Norra Skeppsbron 3
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Tre Bröder
Arkitekt	
Byggnadsår	Före 1878
Ombyggnadsår	1878, 1919, 1930-tal, 1970-tal
Antal våningar	3,5 + källare
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Kontor, bostäder
Ägare	Mormors Magasin AB

LÄT
BLI

P
4 tim
Avgift
9–18
(9–15)
Blå biljett
0–8
(0–8)
0–8
1 okt–15 maj
P
4 tim
Avgift
9–18
(9–15)
Blå biljett
0–8
(0–8)
0–8
1 okt–15 maj

Alderholmen 20:1 **Hus A**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former, de bakomliggande fick enklare utformning. Alderholmen 20:1 består av en äldre magasinsdel (A) och en del uppförd på 1950-talet (B). Beskrivningen nedan berör hus A.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med två uppskjutande frontespiser på vardera långsidan.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med röd falsad plåt i bandformat. Två frontespiser på vartdera takfallet. Plåtinklädd huv. Smäcker, utskjutande takfot med synliga taktassar.	Ja, traditionellt material och form.
Fönster	Ockragula träbågar med mittpost, sidohängda. Svarta smidesgaller framför flera glasade fönsterpartier. Glasade partier i tidigare portpartier. På gaveln: beigegrön äldre fönsterbåge i trä med spröjs, sidohängda med mittpost	Ja, material och placering.
Entréer, portar	Glasade portpartier i trä, ockragula. Uppställda träportar i entrélägen, ockragula. Plåtbelagt entrétak över entréer mot söder. Trätrappor.	Ja, bevarade träportar.
Fasad	Rödfärgad liggande fasspåntpanel, ockragula snickerier och träluckor. På gaveln, beigea träluckor för öppningar (trol. äldre färgsättning).	Ja.
Grund	Låg grå putsad/tuktad sten	Ja.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 20:1
Adress	Första Magasinsgatan 5
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Enigheten
Arkitekt	
Byggnadsår	1870-tal
Ombyggnadsår	2010-tal
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Kontor, lägenheter (?)
Ägare	Fastighetsmani

4 tim
Avgift
9–18
(9–15)
Blå biljett
0–8
(0–8)
0–8
1 okt–15 maj

Blå biljett

Alderholmen 20:1 **Hus B**	

Kulturhistorisk klass	**3**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former, de bakomliggande fick enklare utformning. Alderholmen 20:1 består av en äldre magasinsdel (A) och en del uppförd på 1950-talet (B). Beskrivningen nedan berör hus B.

Kulturhistoriskt värde	Samhällshistoriskt värde

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp, näst intill kvadratisk.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med röd falsad plåt. Fasadgaveln skjuter upp högre än takhöjden. Plåtinklädd takpåbyggnad (för hiss?) Smäcker, utskjutande takfot med synliga taktassar.	Ja, traditionellt material och form. Ej takpåbyggnad.
Fönster	Vita träbågar om två rutor, sidohängda med mittpost. Symmetrisk placering. Vit hel båge i trä på gaveln.	Ja, material och placering.
Entréer, portar	Tre garageportar med brun träpanel mot söder, mot norr indragen entré med brun aluminiumdörr, entrétak med namnet ”Lättings”, ljus plåtdörr. Utrymningstrappa i aluminium på gaveln.	Ja, indraget entréparti och entrétak.
Fasad	Rosa slät puts.	Traditionellt fasadmaterial.
Grund	Låg grå putsad.	Ja.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 20:1
Adress	Första Magasinsgatan 5
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Enigheten
Arkitekt	
Byggnadsår	1950-tal
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3
Ursprunglig funktion	Lager, kontor (?)
Nuvarande funktion	Lager, kontor, lägenheter (?)
Ägare	Fastighetsmani

SECOND
HAND
LÖRDAGAR
Kl. 10-15

Lattings
Svenska
Familjehem

Alderholmen 17:2 **Alderholmen 17:3**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Byggnadskroppen rymmer två fastigheter, Alderholmen 17:2 och Alderholmen 17:3. Den sistnämnda var dold bakom byggställning och presenning vid inventeringstillfället. Beskrivningen utgår därför från Alderholmen 17:2.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Långsträckt rektangulär byggnadskropp med sadeltak med fyra uppskjutande frontespiser på vartdera takfallet.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med svart plåt i skivformat, bandformat. Fyra frontespiser på vardera långsidan. Plåtklädda takkupor med välvd överdel. Plåtklädda skorstenar och huvar. Dominerande plåtinklädd takpåbyggnad mot söder (transporthiss).	Trots sentida takkupor och huvar är karaktären välbevarad.
Fönster	Mörkt rosaröda träbågar utan spröjs, träbågar med korspost och spröjs i övre delen. Mest välvd överdel.	Ja, trä. De flesta bågar ligger inom ursprungliga öppningar.
Entréer, portar	Mörkt rosaröda portar i trä och i aluminium. Uppställda plåtluckor i mörkt rosarött. Uppställda och stängda plåtluckor i mörkt rosarött. Vissa entréer är indragna i djupa nischer.	Några sentida breddningar rubbar balansen i arkitekturen.
Fasad	Ljust grå puts i enkla fasadutsmyckningar som t ex lisener, våningsband, hörnkedjor, kreneleringar och takfot. Fyra frontespiser på vardera långsidan. Inom fälten en mörkt rosaröd puts. Putsade ljust grå reliefdekorationer över de flesta fönster i de mörkt rosa putsade partierna.	Ja.
Grund	Putsad ljust grå.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 17:2 (östra delen), Alderholmen 17:3 (västra delen)
Adress	Andra Magasinsgatan 4
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	S:t Anna
Arkitekt	G. N. Runer
Byggnadsår	1878
Ombyggnadsår	1913 (kontor) 1917, 1936
Antal våningar	3,5 + källare
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Främst kontor
Ägare	Alderholmen 17:2: Dammbron, Alderholmen 17:3: Ersand

Canon
K.
KONTORSCENTER

Alderholmen 24:3 **Alderholmen 24:5**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 24:3, 24:4 genomgick flera förändringar på 1930-talet, bland annat upptagning och vidgning av fönster.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med fyra uppskjutande risaliter på vardera långsidan. Avfasade hörn.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med skivfalsad svart plåt. Fyra frontespiser på vartdera takfallet. Takkupor/uppskjutande vindsfönster på långsidorna. Några takfönster mot norr. Plattform med räcke på den norra sidan.	Ej plattform på norra sidan.
Fönster	Rak överdel partier om två med mittpost/fyra med mittpost, bruna, trä, sidohängda. Spröjsade med välvd överdel, sidohängda med mittpost.	Flera partier från 1930-talet påverkar symmetrin i fasaden.
Entréer, portar	De flesta portar i brun aluminium med glasade ytor. Ljust målade plåtportar och luckor. Trappsteg i granit. Sentida ramp mot Norra Skeppsbron. Två utrymningstrappor i aluminium på den norra sidan	Nej, ej aluminium. Ljus kulör på plåtportar och luckor bör undersökas innan ommålning.
Fasad	Rött tegel med dekorationer, t ex lisener, frontespiser, indelning i fasadfält och kreneleringar. Ljust putsade fält i fasadpartierna under frontespiserna samt kring fönster på bottenplan. Gjutna dekorationer kring flera av de små fönstren. Vissa fönsterbågar är ljust duvblå.	Ja.
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar. Kv. Hoppet är hopbyggd med Kv. Kletus genom portalen med texten GEVALIA.	Ja, visar på ursprunglig funktion. Ja, identitetsvärde.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 24:3, Alderholmen 24:5
Adress	Norra Skeppsbron 5
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Hoppet
Arkitekt	
Byggnadsår	1870-tal
Ombyggnadsår	1905, 1934, 1960-tal
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Främst kontor.
Ägare	Diös Fastigheter AB

GEVALIA

5a

5b
QUALIOUS
AdHouse AB

Alderholmen 21:1	

Kulturhistorisk klass	**3**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former, de bakomliggande fick enklare utformning. Alderholmen 21:1 är en av de senast uppförda fastigheterna i området. Fastigheten genomgick en relativt hårdhänt upprustning under 2021 vilket gör att byggnaden nu märker ut sig från områdets tydliga karaktär av magasinsområde.

Kulturhistoriskt värde	Samhällshistoriskt värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med uppskjutande frontespiser.	Ja, volymer anpassade till omkringliggande byggnader.
Tak	Sadeltak belagt med grå falsad plåt i bandformat. Tre frontespiser mot söder och en mot norr. Smäcker utskjutande takfot med synliga taktassar.	Ja, traditionellt material och form.
Fönster	Symmetrisk placering, stående form, hela bågar utan spröjs. Mörkt röda i trä, sidohängda med mittpost. Några med välvd överdel. Mörkt grå fönsterpartier i aluminium.	Traditionellt material, dock ej aluminium.
Entréer, portar	Mörkt grå portar i aluminium. Grå plåtportar och garageport.	Nej.
Fasad	Ljus puts, gesims över bottenvåningen. Två utrymningstrappor i stål mot norr.	Den näst intill vita putsen påverkar kulturvärdet negativt.
Grund	Låg grå putsad.	Ja.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 21:1
Adress	Första Magasinsgatan 9
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	S:t Brita
Arkitekt	
Byggnadsår	1981
Ombyggnadsår	2021
Antal våningar	3
Ursprunglig funktion	Lager och kontor
Nuvarande funktion	Kontor och mottagning
Ägare	Gavlefastigheter

Välkommen till
Välfärd Gävle
Last-
plats
P

Alderholmen 34:2 **Alderholmen 34:3**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former, de bakomliggande fick enklare utformning. Alderholmen 34:2 och 34:3 har knappt genomgått några förändringar sedan byggåret.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med tre uppskjutande frontespiser på vardera långsidan.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med grå (?) röd (?) falsad plåt i skivformat. Tre frontespiser mot söder och tre mot norr. Smäcker, utskjutande takfot med synliga taktassar.	Ja, traditionellt material och form.
Fönster	Grågröna träbågar med spröjs, sidohängda med mittpost. Vita spröjsade höga bågar i anslutning till entré under entrétak. Sentida.	Ja, träbågar.
Entréer, portar	Gråblå dubbelportar med liggande träpanel. Luckor för öppningar består av dubbla blad med liggande gråblå panel inom ramar. Mot söder finns en lastkaj i trä samt en grön smidestrappa. Grå plåtdörrar och luckor.	Ja.
Fasad	Gråblå liggande fasspåntpanel, stående ljust grågrön panel på vindsplan på gavel, ljust grågröna omfattningar och knutbrädor.	Ja.
Grund	Låg grå putsad.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 34:2, Alderholmen 34:3
Adress	Första Magasinsgatan 11
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	S:t Brita
Arkitekt	
Byggnadsår	1870-tal
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Lager, kontor, bostad?
Ägare	Gävle Magasinsgatan 34:2 AB

Alderholmen 15:2 **Nr 13**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 15:2 består av två magasinsbyggnader i trä som binds ihop genom låg del från 1969. Denna blankett rör Första Magasinsgatan 13.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med uppskjutande frontespiser mot söder.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med svart falsad plåt i bandformat. Tre frontespiser mot söder. Obruten takfot mot norr. Plåtklädda skorstenar. Kraftigt utskjutande tunn takfot - och även gavelsprång - med synliga takfötter. Dominerande takpåbyggnad (hiss?) inklädd i svart plåt.	Ja. Takpåbyggnaden kan diskuteras, på sätt och vis ett pedagogiskt värde som visar utveckling av funktion.
Fönster	Små relativt låga och breda vita fönster i trä om två och tre bågar. Delvis i tidigare lägen för öppningar, men till stor del i nya lägen.	Nej.
Entréer, portar	Bruna panelklädda dubbelportar, vita glasade entrépartier i aluminium, svart panelklädd dörr. Låg lastkaj utmed södra långsidan. Baldakin mot söder.	Ja, bruna dubbelportar. Ja, lastkaj.
Fasad	Liggande röd fasspåntpanel med vita knutbrädor och vita omfattningar. Mot norr vita omfattningar kring fönster och kring underliggande röd panel. På gavlarna även indelning med stående vita lister. Urskint text ”HAKONBOLAGET” på norra långsidan. Mot norr två balkonger, möjligen utrymningsväg, i aluminium.	Ja, typ av panel och kulörsättning. Text. Nej, balkonger.
Grund	Låg putsad.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar. Låg sammanbindande del mellan nummer 13 och 15.	Ja, visar på ursprunglig funktion. Ja, volym.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 15:2
Adress	Första Magasinsgatan 13
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Turken
Arkitekt	
Byggnadsår	1870-talet
Ombyggnadsår	1918, 1954
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Kontor
Ägare	Diös Fastigheter AB

#bergmansmäklarbyra

#bergmansmäklarbyra

Alderholmen 15:2 **Nr 15**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 15:2 består av två magasinsbyggnader i trä som binds ihop genom låg del från 1969, denna blankett rör Första Magasinsgatan 15. Magasinet uppfördes för V. Th. Engwall.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med uppskjutande frontespiser på vardera långsidan.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med bandfalsad galvad plåt. Två frontespiser på vartdera takfallet. Kraftigt utskjutande tunn takfot - och även gavelsprång - med synliga takfötter.	Ja.
Fönster	Alla öppningar täcks av bruna träluckor av liggande fasspåntpanel. Alla öppningar i ursprungliga lägen, enstaka öppning igensatt.	Ja.
Entréer, portar	Dubbelportar i brun liggande panel. Lastkaj mot norr. Mot norr en sentida vit dörr.	Ja. Nej.
Fasad	Liggande röd fasspåntpanel med vita knutbrädor och vita omfattningar. På gavlarna även indelning med stående vita lister som delas likt ett V uppe i gaveln. Små röda luckor högst upp på gavlarna. Urskint text ”HAKONBOLAGET” i vitt på båda långsidorna.	Ja.
Grund	Låg putsad och på vissa håll ej synlig, täcks av vit fotbräda.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar. Låg sammanbindande del mellan nummer 15 och 13.	Ja, visar på ursprunglig funktion. Ja, volym.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 15:2
Adress	Första Magasinsgatan 15
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Turken
Arkitekt	J.E. Andersson
Byggnadsår	1870
Ombyggnadsår	1948
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Lager
Ägare	Diös Fastigheter AB

P
Bio Bilen

P

Alderholmen 23:1	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 23:1 uppfördes av grosshandlare V. Th. Engwall

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med fyra uppskjutande frontespiser på vardera långsidan. Avfasade, rundade hörn.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med svart plåt i skiv- och bandformat. Fyra frontespiser på vartdera takfallet. Takkupor med välvd överdel, takfönster, plåtinklädda skorstenar. Uppskjutande del för hiss.	Delvis förvanskat tak i och med takkupor, takfönster och hissdel.
Fönster	Stående form om upp till tre lufter med spröjs, ljust duvblå i trä, sidohängda med mittpost. Några låga, några näst intill kvadratiska. Låga med välvd överdel.	Fönster togs upp 1927 i samband med ombyggnad till kontor, då delvis i nya lägen. Material, utformning.
Entréer, portar	Indragna portar och portar i liv med fasad, brun el. grå aluminium. Vita plåtportar.	Ej aluminium.
Fasad	Rosa puts på tegelstomme. Med dekorationer, t ex lisener, frontespiser, indelning i fasadfält och kreneleringar. Dekorativa putsdetaljer över fönster på första plan. Nätt balkong med ljust smidesräcke i sydöstra hörnet.	Ja.
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i risaliternas gavlar finns kvar. Kv. Kletus är hopbyggd med Kv. Hoppet genom portalen med texten GEVALIA.	Ja, visar på ursprunglig funktion. Ja, identitetsvärde.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 23:1
Adress	Norra Skeppsbron 7
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Kletus
Arkitekt	
Byggnadsår	1872
Ombyggnadsår	1927
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Främst kontor
Ägare	Diös Fastigheter AB

P
4 tim
Avgift
9–18
(9–15)
Blå biljett
0–8
(0–8)
0–8
1 okt–15 maj
GJG 48L

GEVALIA

GÄVLE YOGASKO
S:t Lukas

Parkering Förbjuden

Alderholmen 14:2 **Nr 17**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 14:2 består av två magasinsbyggnader som binds ihop genom låg garagedel, denna blankett rör nr 19. Uppförd till grosshandlare Pousette.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med två frontespiser på vardera långsidan.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med bandfalsad galvad plåt. Två frontespiser på vartdera takfallet. Kraftigt utskjutande tunn takfot - och även gavelsprång - med synliga takfötter.	Ja.
Fönster	Alla öppningar täcks med bruna träluckor, de mindre med en vit list likt en mittpost.	Ja, tidstypiskt.
Entréer, portar	Dubbelportar bestående av liggande brun fasspåntpanel.	Ja.
Fasad	Liggande röd fasspåntpanel med vita knutbrädor, vita omfattningar. På gavlarna två vertikala vita lister. Spår av texten ”HAKONBOLAGET” på norra långsidan.	Ja.
Grund	Låg putsad. Vit fotbräda.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning i frontespisernas gavlar finns kvar. Låg sammanbindande del mellan nummer 17 och 19.	Ja, visar på ursprunglig funktion. Ja, volym.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 14:2
Adress	Första Magasinsgatan 17
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Bleket
Arkitekt	E.P. Carlsson 1870
Byggnadsår	1870
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Lager
Ägare	Diös Fastigheter AB

Alderholmen 14:2 **Nr 19**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8:14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Alderholmen 14:2 består av två magasinsbyggnader som binds ihop genom en låg garagedel, denna blankett rör nr 19. Magasin uppfört till grosshandlare Pousette.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med fyra uppskjutande frontespiser mot söder.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med bandfalsad galvad plåt. Mot söder fyra frontespiser. Mot norr obruten takfot. Kraftigt utskjutande tunn takfot - och även gavelsprång - med synliga takfötter.	Ja.
Fönster	Symmetriskt fördelade över fasaden, de flesta i ursprungliga lägen för luckor. Hela bågar bakom uppställda bruna träluckor. Stängda bruna träluckor. Vita spröjsade bågar i aluminium på östra gaveln.	Ja, placering. Nya glaspartier ska läsas som just öppningar. Nej, aluminium.
Entréer, portar	Fernissad entrédörr på gavel, i övrigt entrépartier i brun aluminium. Bruna träportar med liggande och stående panel.	Placering. Port mot söder är vald för att mycket efterlikna en hel öppning. Ja, trä.
Fasad	Liggande röd fasspåntpanel med vita knutbrädor, vita listverk, list mellan våningsplan. Över öppningar på första plan mot öster och norr profilerade överliggare i vitt. Bruna träluckor i öppet läge kring alla fönster mot söder och enstaka mot öster.	Ja.
Grund	Låg putsad/ej synlig. Vit fotbräda.	Ja.
Övrigt	Tillbyggd uteplats mot söder. Låg sammanbindande del mellan nummer 17 och 19.	Nej. Ja, volym.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 14:2
Adress	Norra Skeppsbron 19
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Bleket
Arkitekt	C. Eklund 1870
Byggnadsår	1870
Ombyggnadsår	1930, 2013
Antal våningar	3,5
Ursprunglig funktion	Magasin
Nuvarande funktion	Lager, kontor, restaurang
Ägare	Diös Fastigheter AB

NÖJESPOOLEN

NÖJESPOOLEN

Alderholmen 22:3 **Alderholmen 22:3** **Alderholmen 22:4**	

Kulturhistorisk klass	**2**	**Miljöskapande**	**Ja**
Lagrum byggnaden kan hänföras till		**PBL 8:13, 8;14, 8:17. Riksintresse för kulturmiljövården, enligt 3 Kap MB**	

Motivering	Inre hamnen, eller Stora Holmen, som området kallades längre tillbaka, började sjuda av liv och verksamheter under 1600-talet. I takt med att järnframställningen i Gästrikland expanderade under 1700-talet kom skeppningen av järn från Gävle i gång på allvar. Under samma tid växte varvs- och rederinäringen sig stark, vilket bidrog till att hamnen under slutet av 1700-talet var den tredje största i landet. Vid stadsbranden 1869 förstördes all tidigare bebyggelse på Stora holmen, liksom järnvågen. 1872 byggdes de första magasinen längs ån. Magasinen uppfördes av stadens större köpmän och grosshandelsfirmor och de byggdes i en påkostad och representativ stil i tegel med medeltidsinspirerande former. Denna fastighet uppfördes på 1870-talet för grosshandlare V. Th. Engwall, L. E. Branth och N. I. Kiellerstedt.

Kulturhistoriskt värde	Arkitektoniskt värde, samhällshistoriskt värde, socialhistoriskt värde, miljöskapande värde.

Byggnadsdel	**Beskrivning**	**Värdebärare**
Form, volym mm	Rektangulär byggnadskropp med tre uppskjutande frontespiser med trappstegsgavlar på vardera långsidan. Avfasade hörn.	Ja.
Tak	Sadeltak belagt med skivfalsad mörkt grå plåt i östra delen. Omålad/rostad plåt i övrigt. Fyra frontespiser med trappstegsgavlar på vartdera takfallet.	Ja.
Fönster	Symmetriskt fördelade över fasaden i ursprungliga gluggar. Bågformad eller rak överdel, gammelrosa träbågar, hela rutor vissa med mittpost. Flera öppningar är fortfarande täckta med luckor i framför allt plåt. Gammelrosa. Enstaka äldre fönsterbåge i trä, ofärgad/mörk kulör.	Ja, alla öppningar är ursprungliga, inga förefaller vara upptagna i nya lägen.
Entréer, portar	De flesta i ursprunglig placering, de flesta med plåtluckor, gammelrosa. Enstaka sent tillkommet entréparti innanför uppställda plåtluckor. Trä, spröjsade partier/runt fönster. Gammelrosa.	Ja
Fasad	Ockrafärgad puts med dekorationer, t ex lisener, indelning i fasadfält, omfattningar och dekorationer kring öppningar och portar, kreneleringar, frontespiser med trappstegsgavlar.	Ja.
Grund	Granit.	Ja.
Övrigt	Vissa bjälkar för inlastning finns kvar, i vissa fall även med krok.	Ja, visar på ursprunglig funktion.

Basfakta	
Fastighet	Alderholmen 22:3, Alderholmen 22:4, Alderholmen 22:5
Adress	Norra Skeppsbron 9
Stadsdel	Alderholmen
Kvarter	Amicitia
Arkitekt	E.N. Söderberg
Byggnadsår	1870-tal
Ombyggnadsår	
Antal våningar	3,5 + källare
Ursprunglig funktion	Magasin och skeppshandel
Nuvarande funktion	Kontor och bostäder
Ägare	PEAM Holding AB (Alderholmen 22:3) Familjen Eriksson (Alderholmen 22:4, 22:5)

P

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, SÖDRA STRANDGATAN 20, 802 50 GÄVLE. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE